

Türkiye’de Kalıcı Organik Kirleticilerin Mevcut Durumu

Ertan ÖZTÜRK

Çevre ve Şehircilik Uzmanı

Tehlikeli Kimyasallar

Kimyasal Maddeler;

- Yaşamın her alanında
- Hepsi tehlikeli
- Maruziyet önemli

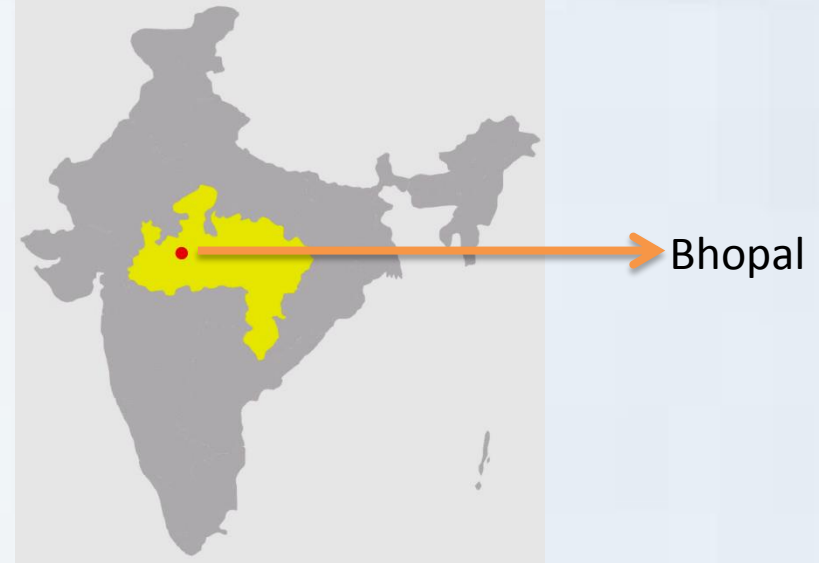
Tehlikeli Kimyasallar Düşük Dozlarda bile;

- Hayati tehlike,
- Çevresel risk,
- Sınır-aşan taşınma,
- Kalıcılık,
- Biyobirikim,
- Toksik, vb.

Hindistan Bhopal 1984

- 18.000 kişi öldü
- 150.000 'den fazla kişi zehirlendi
- Etkileri Çernobil'den büyük

İtalya Seveso 1976

- Kimyasal Üretim Fabrikasında patlama
- Patlama ile TCDD açığa çıktı
- Hayvan Ölümleri
- Etkilenen İnsan Sayısı Bilinmiyor

Sözleşmeler

BASEL SÖZLEŞMESİ

1992

Rachel Carson
'Sessiz Bahar'
1962

Roma Kulübü
MIT
'Büyümenin Sınırları'
1972

1972
İlk 'BM Çevre Konferansı'
Stockholm
1976
'MTKUK'
UNEP

ROTTERDAM SÖZLEŞMESİ

2004

Brundtland Raporu
'Ortak Geleceğimiz'
1987

Dünya Çevre ve Kalkınma
Komisyonu
1983

Basel Sözleşmesi
1992
GEF
1990

RIO+5
1997

Johannesburg
'RIO+10'
2002

'RIO+20'
2012

1985
'Etik Kuralları'
FAO
1992
'Gündem 21'
UNCED
RIO Zirvesi
1987
'Londra Rehberleri'
UNEP

STOCKHOLM SÖZLEŞMESİ

2004

2004
Rotterdam Sözleşmesi
2004
Stockholm Sözleşmesi

Stockholm Sözleşmesi ve Ulusal Uygulama Planı

Stockholm Sözleşmesi'ni 2001'de imzaladık

2009'da Taraf olduk

İlk UUP 2010'da Sekretaryaya İletildi

UUP bir kez güncellendi

Kurum/Kuruluşlar

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Ekonomi Bakanlığı

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Diğer Paydaşlar

Sanayi KOK'larının Yönetimi

2 Adet Kanun, 8 Yönetmelik, 1 Tebliğ

Pestisit KOK'ların Yönetimi

1 Kanun, 3 Yönetmelik

KOK Atıklarının Yönetimi

1 Kanun, 6 Yönetmelik

KOK Deşarj ve Çevre Kalite Standartları

6 Yönetmelik

Toplam 4 kanun, 23 Yönetmelik ve 1 Tebliğ

Ulusal Mevzuat Eksikler

KOK Stoklarının Tespiti

DDT, Lindan ve PCB'ler için mevcut

KOK Envanterlerinin Çıkarılması

Ulusal Uygulama Planı

KOK'ların İhracatı

Tehlikeli KOK atıklarının ihracatı için mevcut

KOK İçeren Eşyaların Kontrolü

PFOS için mevcut

KOK'ların İzlenmesi

Su ve çevresinde mevcut

Bilimsel çalışmalar mevcut

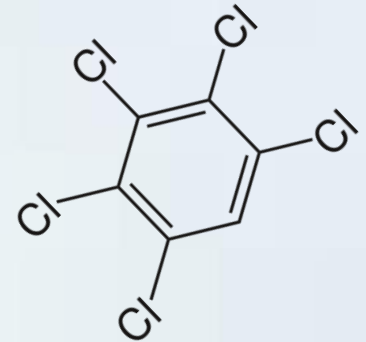
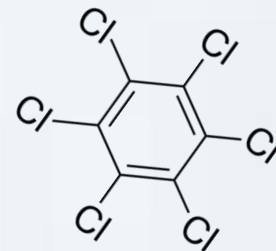
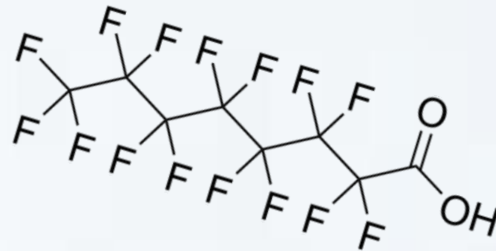
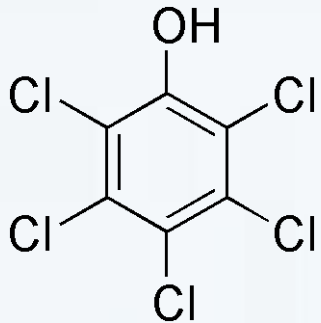

KOK Pestisitlerinin tamamının kullanımı yasak
Gıda, tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

PCB, HCB, PFOS, Pentaklorofenol yasaklı/kısıtlı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Stoklar

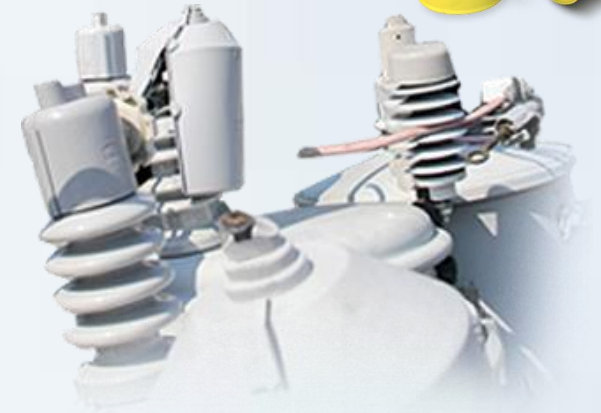
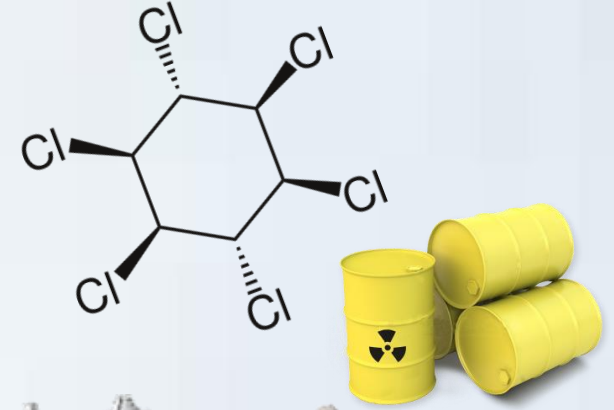
DDT: 10.930 kg

1985 yılında yasaklandı
2010 yılında imha edildi

Kocaeli: yaklaşık 3000 Ton Lindan
Dünyada tek bir yerde bulunan
en büyük stok miktarı

PCB'li Ekipman: 1150 Ton

220 Ton bertaraf için Fransa'ya gönderildi

Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Taslak Yönetmelik

Birinci Bölüm

- Amaç, Kapsam, Dayanak

İkinci Bölüm

- Tanımlar, Üretim, Piyasaya Arz ve Kullanımın Kontrolü, Kontrol Önlemlerinden Muafiyetler

Üçüncü Bölüm

- Stoklar, Salınım Azaltma, En aza İndirgeme ve Ortadan Kaldırma

Dördüncü Bölüm

- KOKlara İlişkin Atık Yönetimi

Beşinci Bölüm

- Uygulama Planı, İzleme ve Bilgi Değişimi

Altıncı Bölüm

- Envanter Oluşturma ve Raporlama

Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Taslak Yönetmelik

Ek - 1

- Yasaklamaya Tabi Maddeler Listesi

Ek - 2

- Kısıtlamaya Tabi Maddeler Listesi

Ek - 3

- Salım Azaltma Hükümlerine Tabi Maddeler Listesi

Ek - 4

- Atık Yönetimi Hükümlerine Tabi Maddeler Listesi

Ek - 5

- Atık Yönetimi (Bertaraf, Geri Kazanım, İşlemler)

Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Taslak Yönetmelik Stoklara ilişkin hükümler

Ek-1 veya ek-2'de listelenen, kullanımına izin verilmeyen herhangi bir maddeden oluşan veya bu maddeyi içeren bir **stok sahibi**, bu stoğu 9 uncu madde uyarınca **atık** olarak yönetir. (Md. 7(1))

Ek-1 veya ek-2'de listelenen kullanımına izin verilen herhangi bir maddeden oluşan veya bu maddeyi içeren **50 kg'dan daha büyük bir stokun sahibi**, Bakanlığa bu stokun niteliği ve boyutu hakkında **bilgi verir**.

Bu tür bilgiler, bu Yönetmeliğin ve değişikliklerinin yürürlüğe girmesinden itibaren **12 ay içinde** ve daha sonra kısıtlı kullanıma ilişkin ek-1 veya ek-2'de belirtilen süreye kadar **yıllık** olarak sağlanır. (Md. 7(2))

Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Taslak Yönetmelik Envantere ilişkin hükümler

İlgili Kuruluş, üretici, imalatçı ve ithalatçı Bakanlığa **her yıl, ek-1 veya ek-2'de** listelenen herhangi bir maddenin toplam **üretimi ve piyasaya arzı** ile ilgili istatistiki **verileri sağlar.** (Md.13(2))

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **üç yıl içinde** ve daha sonra **her üç yılda bir, İlgili Kuruluş** Bakanlığa aşağıdaki bilgileri sağlar:

- 7 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca alınan **stoklar** ile **ilgili bildirimlerden derlenmiş özet bilgiler;**
- 8 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca **hazırlanan salınım envanterlerinden derlenmiş özet bilgiler;**
- 11 inci madde uyarınca derlenmiş olarak, **ek-3'te yer alan maddelerin çevredeki varlığına ilişkin özet bilgi.**(Md.13(3))

KOK Stoklarının Bertarafı ve KOK Salınımlarının Azaltılması Projesi

Lindan stoğunun bertarafı

Kalan PCB'li ekipmanın bertarafı

Kurumsal yapının güçlendirilmesi

Paydaşların farkındalıklarının artırılması

KOK Envanterlerinin güncellenmesi

İlginiz için teşekkür ederim.

Ertan ÖZTÜRK

Çevre ve Şehircilik Uzmanı

ertan.ozturk@csb.gov.tr

Tel: 0 312 586 3192